

JAVIER SÁDABA, FILÒSOF

Militant de la utopia

Només accepta la paraula militant, «en el millor sentit». És filòsof i és basc. Independent i compromès, ens parla de les seues «causes perdudes». Javier Sádaba, confiat intel·lectual de la pau.

Toni Mollà

El filòsof Javier Sádaba és basc de Portugalete, i viu a Madrid des fa disset anys. Actualment és potser l'intel·lectual extrasistema més dinàmic i conegut de l'estat. Els seus radicals posicionaments davant la realitat política estatal l'han convertit en referent alternatiu als models cívico-polítics vigents.

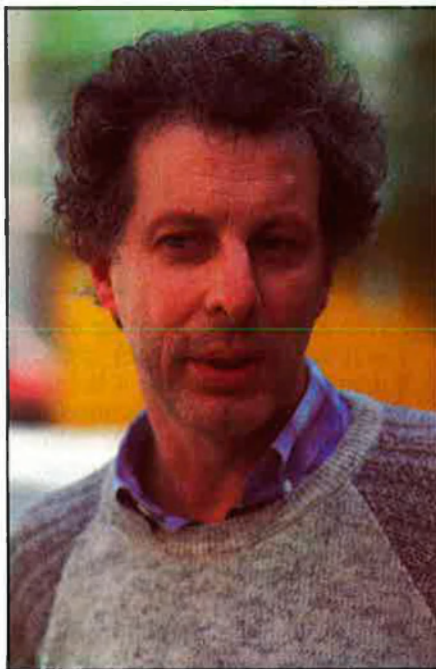
A hores d'ara, les seues opinions han saltat, una altra vegada, als papers i a les pantalles. El seu particular —i simbòlic— enfrontament amb Fernando Savater en les pàgines del diari *El País* i, més recentment, l'aparició en el programa de TVE, *Querido Pirulí*, l'han convertit, també, en una veu compromesa i, alhora, independent, enfront de temes tan candents com són l'autodeterminació i la pau a Euskadi.

—*¿Creus que el programa de Tola ha desbloquejat la informació i el debat sobre la situació d'Euskadi?*

—El programa estricte de Savater i meu no, perquè allò no fou un debat, ni s'hi parlà de cap projecte de pau per a Euskadi, ni de l'autodeterminació o la negociació. Ara bé, crec que l'emissió del programa ha estat un fet positiu. Que es parlara amb tanta claredat i que a la setmana següent es repetira el programa amb una altra gent, em sembla molt positiu. Hi ha certs temes tabú que cal superar, almenys perquè sempre és millor la violència verbal que no l'altra. El problema d'Euskadi és tan gros que es reproduirà si no hi ha un acord, encara que es desarticule ETA. Se n'ha de parlar i s'hi ha d'arribar a un acord. A més, aquestes coses sempre van bé per als hàbits democràtics espanyols.

—*¿Què et va semblar la segona part, el Damborenea-Txema Montero?*

—En primer lloc, Damborenea fou un maleducat. En acabant, i encara que jo no estic d'acord en moltes coses de Txema Montero, se li ha de reconèixer que va dir coses, idees; l'altre no en va dir cap, ni una sola, només es dedicà a recitar allò que estem tan acostumats a sen-

«Discrepe del militarisme de HB».

tir. Ací, a Madrid, els deu haver semblat molt malament perquè Montero causà una gran impressió a molta gent, amb el posat de persona dialogant i de moderació que hi presentà.

—*¿En quins termes creus que s'hauria de produir la negociació?*

—En primer lloc, el que em sembla important és que es comence a negociar. A partir d'ací, qualsevol projecte de pau ha d'aconseguir, d'una banda, que ETA deixi les armes; però, de l'altra, que la gent basca se senta satisfeta. Les últimes enquestes diuen que hi ha més bascos independentistes que no independentistes ara mateix. Això, ens agrada o no, no es pot obviar. Hi ha plantejaments vàlids, com el de Philip Silver o el de Gregorio Morán... doncs que comencen a estudiarlos. Jo pense que podia començar amb un membre d'ETA, un de HB, un del govern basc, un altre del govern espanyol... i podien començar per veure quines modificacions es poden produir en uns anys, de 5 a 15, posem per cas. Començar a pensar que passa si, per exemple, 300.000

persones demanen l'autodeterminació... Després vindran els programes polítics concrets. El primer punt, en qualsevol cas, ha de ser l'autodeterminació i, alhora, és clar, el canvi de les forces policíiques espanyoles per les basques, les condicions del referèndum... i, sobretot, que comence a parlar-se de tot això, amb tranquil·litat, com a propostes electorals.

—*¿Estàs per unes negociacions públiques?*

—Qualsevol negociació d'aquesta mena ha de ser pública, Contràriament, no sabem si estan negociant el que volem o el gas d'Algèria. Jo no em refie ni de l'estat ni d'ETA ni de ningú que negocie amb armes pel mig. No solament s'ha de negociar com quedarà ETA sinó, sobretot, que guanyarà la societat basca.

—*¿Creus possible que la drete espanyola accepte un acord, diguem-ne institucional, Euskadi-Espanya?*

—No ho sé, però si la política ha de ser alguna cosa, és arriscada. De tota manera, a la llarga ho acceptarà. També semblava difícil legalitzar el PC i no ho fou gens. D'altra banda, la drete espanyola, al remat, ha de fer el que la gent mane. Si feren un sondeig, s'adonarien que la gent vol un acord. Ara bé, hauran de saber fer les coses... i el govern espanyol està equivocant-se tothora i els mitjans de comunicació també i, en algunes coses, també HB.

—*Nomenaments com el de Cassinello...*

—Això ha estat una bogeria, una autèntica bogeria... com les constants declaracions de García Damborenea... amb això només provoquen actituds contràries a aquelles que diuen desitjar.

—*¿No tens por a l'estigma de filòsof batasunero?*

—No. Això és una actitud que respon a uns cercles molt determinats, als quals allò que els fot és que no estigues enlloc i, que, en conseqüència, estigues on et done la gana. Ells volen que sigues una cosa o l'altra. I, clar, que estigues disposat a defensar un senyor o una idea de Herri Batasuna quan així ho penses i a criticar HB quan ho trobes convenient, això no t'ho volen permetre. És una intenció clara i dirigida el fet de situar-me com a *batasunero*, quan jo no sóc d'HB. Jo tinc, en molts aspectes, simpatia per algunes actituds d'alguna gent de HB, perquè em sembla que HB respon a les insatisfaccions més profundes d'Euskadi. Però jo discrepe de bastants coses de HB, com ara un cert militarisme. Ara, la quadrícula —molt estatal— de situar-te és evident. Pel que fa a la por, no en

tinc, encara que s'ha de tenir una certa precaució perquè hi ha una repressió subtil molt evident.

—*Del batasunero a l'etarra només hi ha un pas...*

—Només per a aquells que pensen que el batasunero i l'etarra són molt a prop. Seria una acusació covarda i molt greu. A mi no em fa cap gràcia que ETA tinga influència sobre HB. M'agradaria més un moviment popular més independent. De tota manera, el vot o les actituds de HB no s'han de confondre amb ETA. Hi ha gent de HB que està en contra d'ETA. No adonar-se'n és pura ceguesa. L'altre dia un socialista francès demanava que ningú pensara que tots els vots de Le Pen eren de feixistes, doncs, això mateix, sàpiguen vostès distingir també en altres moviments.

—*El socialista García Damborenea acusava Txema Montero de cobrar del segrest de Revilla...*

—Aquesta mena d'acusacions de les quals és difícil defensar-se, em semblen molt greus. És com si jo dic que qui ha votat sí a l'OTAN és culpable de tots els mals que puga fer França amb els canacs, perquè França pertany a l'OTAN. Mira, un senyor pot ser de HB, precisament, perquè és un pacifista.

—*Sempre havies dit que no votaves fins que vas demanar, en les europees, el vot a HB...*

—Jo demanava el vot per Txema Montero, perquè em sembla que és de les persones més dialogants de HB i que poden representar una línia més independent.

—*¿No vas dubtar entre Txema Montero i Mario Onaindía?*

—En absolut. No hi havia lloc al dubte. Podia dubtar entre Txema Montero i no votar. A Onaindía no l'hauria votat mai.

—*¿Per què?*

—No parle d'ell com a persona, que em sembla absolutament respectable. Però no l'hauria votat perquè Euskadiko Ezquerria és, en molts aspectes, un producte de Madrid. Com a exemples,

«El més important és que, de veritat, ETA i el govern espanyol comencen a negociar».

hi ha la gran campanya que el diari *El País* ha fet sempre a favor d'EE, com també tots els mitjans de comunicació institucionals. A més, durant la campanya de les europees, EE va tenir en televisió quasi dues setmanes senceres... i tot això em sembla una cosa molt descarada. Bandrés, per exemple, sempre està en la tele. I al remat no els va donar bon resultat perquè la gent ho va

entendre com jo i no els va votar. Mira, EE o té a veure amb el PNB o té a veure amb el PSOE però rarament ha aportat res de nou allà a Euskadi, cosa que, si he de ser sincer, em fot.

—*En Las causas perdidas critiques l'anomenada «nova esquerra» com a agents del neoliberalisme...*

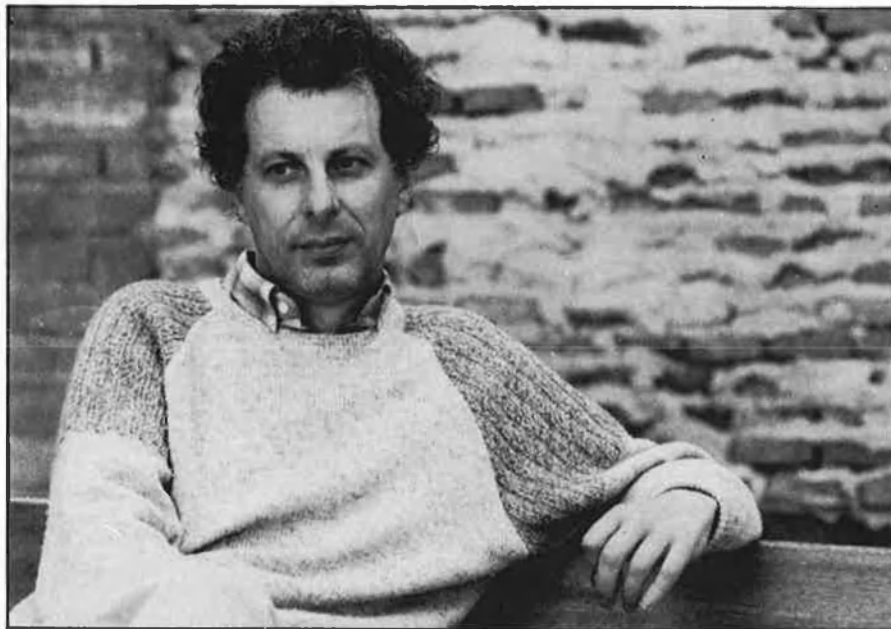
—Cert, els situe com a neoliberals perquè es troben dins dels límits de l'es-

tat liberal modern; és a dir, perquè realment no representen cap alternativa...

—*Hi dius que els neoliberals, CDS, IU i EE, representen «el iceberg més respectable y simpático del liberalismo»...*

—Amb el màxim respecte. Jo crec que EE fou un projecte interessant però, en l'actualitat, no té cap sentit.

—*Ets poc amic de les dites terceres vies, intermèdies, pretesament dialogants i pactistes, polítiques, suposadament racionals...*

«Una persona progressista o d'esquerres ha de ser utòpica, necessàriament».

—Home, jo sóc dialogant i antidogmàtic. Tanmateix, sóc radical, en el sentit marxista. Jo el que crec és que una persona pot ser republicana i eclèctica, el que no pot ser és republicana i monàrquica. El que passa amb les anomenades vies intermèdies és que no són intermèdies, sinó de la dreta.

—*No fa massa declaraves que no ets demòcrata...*

—¿Jo he dit això? De tota manera, jo dic moltes coses amb la intenció més aviat socràtica que algú entenga el que vull dir. És una frase un tant provocativa per manifestar que la meua idea de democràcia no correspon amb aquesta dita liberal o burgesa. M'interessa una democràcia més radical, que no és, certament, la parlamentària. Una altra cosa és que jo preferisca aquesta democràcia a una dictadura, això és obvi. Quan dic que no sóc demòcrata, no estic dient que sóc un fatxa sinó que en vull més, de democràcia. Però, mira, inclús els teòrics liberals parlen ja de la crisi de la democràcia, de manera que no m'ho he inventat jo. En aquest moment, pels

problemes de representativitat, per la inoperància de l'estat, per la seua capacitat opressora... és difícil de defensar aquesta democràcia. Jo el que mantinc és que mentre estarem en una democràcia formal, sempre radicalitzaré al màxim els seus límits. Si visqués a l'URSS, estaria amb els dissidents.

—*Tu reivindiques la utopia, com a valor, ¿què és la utopia?*

—Home, seria una contradicció intentar definir-la. Però podem fer-ne una descripció. Algú va dir que era un bé perillós i jo hi estic bastant d'acord.

amor de joventut, que si una estupidesa, que una vergonya... Jo trobe que, junt amb totes les estupideses normals en qualsevol moviment social, hi hagué aspectes que s'han de valorar molt positivament. S'hi posà de manifest, almenys, el fracàs dels moviments clàssics, s'hi posà de manifest on es trobava la classe obrera i fins a quin punt es pot comptar amb ella o no i s'hi posaren els fonaments d'una actitud nova, alternativa, de ruptura amb els models del segle XIX.

—*¿Fins a quin punt es pot comptar amb la classe obrera?*

—Jo crec que poc. Si he de parlar en termes revolucionaris —la qual cosa, ara, em fa certa por— jo parlaria de gent oprimida i de gran quantitat de moviments socials, que no són, certament, l'obrer especialitzat —el grau d'integració del qual és immens. És una dada penosa però cal constatar-la.

—*¿I quins són, al teu entendre, els sectors socials de canvi?*

—Això caldria plantejar-ho a nivell ampli, mundial. Ara per ara, les expectatives de canvi no estan a l'Europa Occidental, sinó en la vivesa d'alguns moviments dels països socialistes i, potser, en els grups marginats dels EUA, com també a l'Àfrica del Sud. Si he de contestar la pregunta d'una manera més concreta, jo ací continue confiant, potser ingènuament, en les actituds liberals... jo crec en la labor de l'intel·lectual, en les ruptures ideològiques, en el ferment de les idees. D'altra banda, jo espere molt més dels moviments socials emergents que no de les formacions polítiques clàssiques.

—*¿Tu creus allò de «contra Franco lluitàvem millor»?*

—Caldria fer-ne una distinció, perquè això té dues versions. La feixista, que lògicament, l'esborre. I la progressista, que és la que m'interessa. A mi això em recorda aquella frase amb què comença *Prima della Rivoluzione* de Bertolucci: «No hi ha cosa més bonica, no hi ha cosa més bella que allò que s'esdevé abans de la revolució». A la contra, la humanitat sempre és més rica, i, sens dubte, la solidaritat i tot això ho teniem contra Franco.

—*Això pot sonar a romanticisme...*

—Clar. Però, també ací hauríem de distingir. En principi, jo no veig malament el romanticisme. N'hi ha molts. Hi ha un romanticisme reaccionari, però n'hi ha un altre que em sembla molt bé que acompanye la gent. A l'activitat política, per exemple, no li vindria gens malament una certa dosi de romanticisme.